

מפגש מס' 125

דף למנחה

איוב כ"ג - כ"ז

תוכן הפרקים שנלמדו השבוע

פרק כ"ג - מענה איוב לאליפז: איוב בטוח בישרותו בפני הא-ל

פרק כ"ד - המשך מענה איוב: ישנו רשע טהור, הנובע מחוסר ידיעת הא-ל

פרק כ"ה - דברי בלדד: האדם הוא הסיבה היחידה לחוסר השלמות

פרק כ"ו - מענה איוב: הא-ל הוא לא צריך את הגנת האדם

פרק כ"ז - תחילת נאום איוב: דברי הרעים חוטאים לאמת

לימוד מעמיק

כיצד מנהיג הא-ל את העולם?

בספר איוב, הא-ל מכונה בשם כללי, המציין את עצם קיומו של כח עליון: 'א-לוה', 'ש-די', 'א-ל'. (אלה כינויים כלליים שיכולים לתאר כל א-לוהות, כולל אלוהי הגויים). הפעמים היחידות בהם הוא מוזכר בשם הוי"ה (שנחשב שם פרטי) הן בפיו של 'המספר': במסגרת הסיפורית שבתחילת הספר ובסופו, ובמענהו לאיוב. עובדה זו יכולה ליצור שתי הבנות בסיפור: אחת, שאיוב ורעיו אינם בהכרח ישראלים, ואולי אינם מכירים את הא-ל בשמו הפרטי, הוי"ה; ושנייה, שהספר מקפיד שלא לשים בפיהם את שם ה' כיוון שחלק מרכזי מן הדיון ביניהם מתנהל על עצם זהותו. לאורך הדיון, הרעים כולם מסכימים על קיומו של הא-ל ככח עליון שמשפיע על כל הבריאה; אך הם דנים ביניהם על מידת השפעתו ועל מקומו ביחס לברואיו. בשיעור זה ננסה להציג את הדעות השונות בנושא זה כפי שהן עולות מתוך דברי הרעים.

חלק א - אליפז - א-להי החסד

בשיעור על הויכוח הראשון בין איוב לאליפז, ראינו שאלפז מבסס את דבריו על תפיסת ה'קארמה' - על פיה הטוב והרע הבאים על האדם הם פירות של מעשיו הרעים. הוא מקפיד להדגיש לאיוב שהגישה שלו - מחשבותיו, כוונותיו - משפיעים על חייו: כאשר אדם פועל בעולם באופן לא טהור, הוא משחרר לעולם אנרגיה שלילית שבסוף תשוב אליו במגע של סיבה ותוצאה. תורת הגמול, לדעתו, מובנית בתוך המציאות כמו חוקי הטבע המצמיחים מזרע החיטה שיבולי חיטים, ומזרע התפוח עץ תפוחים. באופן זה, אליפז מנתק את הרוע הקיים בעולם מא-להים - במקום זאת, האדם והבחירה החופשית שלו, הם המקור לכל הרע.

את הא-לוה לעומת זאת, אליפז מתאר כתכלית השלמות. הוא מתאר מעין חזיון שנפל עליו במהלך הלילה, ובו חזה בא-ל: **בשעפים מחזינות ל'ילה בנפל תרדמה על-אנשים: פחד קראני ודעדה ורב עצמותי הפחיד: ורוח על-פני יחלף תסמר שערות בשרי: יעמד ולא-אביר מראהו תמונה לנגד עיני דממה וקול אשמע (ד', יג-טז).** בעקבות החזיון, מבין אליפז את הפער הגדול שבין האדם לא-להים. בעוד הא-להים הוא תכלית הטהרה, האדם אינו מסוגל להיות נקי בכל מעשיו: האנוש מאלוה יצדק אם מעשהו יטהר-גבר: הן בעבדיו לא יאמין ובמלאכיו ישים תהלה: אף שכני בתי-חמר אשר-בעפר

יסודם ידבאום לפני-עש (ד', יז-יט). האדם מטבעו פועל באופן שאיננו מושלם, ובכך מתגלגלות רעות שונות בעולם, שמאפשרות את הסבל והקושי. את טענתו זו הוא מתמצת בשני פסוקים: **כִּי לֹא־יֵצֵא מֵעַפְרָא אִוֶּן וּמֵאֲדָמָה לֹא־יֵצֵמַח עֵמָל** (ה', ו) - הרע בעולם אינו מופיע 'יש מאין', אלא תלוי בפעולת האדם. האדם 'זורע' און אל המציאות וכתוצאה מכך גם קוצר את פירותיו; **כִּי־אָדָם לְעֵמָל יוֹלֵד וּבְגִידֵי־שֹׁף יִגְבְּהוּ עוֹף** (ה', ז) - האדם, מטבעו, נולד לחיי עמל שיש בהם גם רע, ואינו יכול להמנע לגמרי מלחטא ולהביא על עצמו סבל.

בהמשך, עובר אליפז לתאר באופן חיובי את מעשי הא-לוה: **אִוְלָם אֲנִי אֲדַרְשׁ אֶל־אֵל וְאֶל־אֱלֹהִים אֲשִׁים דְּבַרְתִּי** (ה', ח). למרות שעיקר הגמול של האדם מוטמע במערכת של סבה ותוצאה קבועים מראש, אליפז מראה כיצד יש ביכולתו ובכחו של האלוה להשפיע רבות על המציאות, והוא אף עושה זאת - הן בענייני הטבע, והן בהשפעה ישירה על בני האדם: **עָשָׂה גְדֻלוֹת וְאִין חֶקֶר נִפְלְאוֹת עַד־אִין מִסְפָּר: הִתְנַן מָטָר עַל־פְּנֵי־אָרֶץ וְשַׁלַּח מִיָּם עַל־פְּנֵי חוּצוֹת: ... מִפָּר מִחֻשְׁבוֹת עֲרוּמִים וְלֹא־תַעֲשִׂינָה יְדֵיהֶם תּוֹשִׁיָה: לִכְד חֲכָמִים בְּעֶרְמָם וְעֵצָת נִפְתָּלִים נִמְהָרָה** (ה', ט-י). לטענתו של אליפז, מטרת כל המעשים הללו היא לשם יצירת איזון ראוי בטבע, בו גם החלשים או העניים יקבלו הזדמנות להצלחה. על ידי השפעת הברכה על האדמה מחלק האלוה את השפע באופן שווה בין הגבוה לנמוך: **לְשׁוֹם שְׁפָלִים לְמָרוֹם וְקִדְרִים שְׁגֹבוּ יִשַׁע** (ה', יא), ועל ידי השפעה על מחשבות האדם והטעית החכמים בעלי הכח, הוא מאפשר הזדמנות לחלשים להשתחרר מכבלי השעבוד ולהרוויח לעצמם: **וַיִּשַׁע מִחֻרָב מִפִּיהֶם וּמִיד חֶזֶק אָבִיוֹ: וַתְּהִי לְדָל תִּקְוָה וְעֵלְתָה קַפְצָה פִּיהֶּ (ה', טו-טז) (ראו ב**פוסט מאת הרב יעקב מדן**).**

כלומר, על פי אליפז, **הא-לוה הוא מקור אך ורק לטוב ולחסד**. הוא משפיע על המציאות ברכה השווה לכל נפש, ומשאיר לבני האדם את החופש לנהל את חייהם כרצונם - אם לרעה, ואם לטובה. (ראו גם **פוסט מאת ד"ר ישעיהו מאורי**).

לדעת אליפז, לא יכול להיות קשר ישיר בין האדם לא-לוה, וגם אין לא-לוה שום עניין בכך: **קִרְאֵנָה הִישׁ עוֹנֵךְ וְאֶל־מִי מִקְדָּשִׁים תִּפְנֶה? (ה', א);** ובסבב השלישי: **הֲלֹא־לִי סֶכֶךְ גִּבּוֹר כִּי־יִסְכֶּנְךָ עֲלִימוֹ מִשְׁכִּיל: הֲחֶפֶץ לְשִׂדִי כִּי תִצְדַּק וְאִם־בְּצַע כִּי תִתֵּם דְרָכֶיךָ: הֲמִירָאתֶךָ יִכְיֶחֶךָ יְבוֹא עִמָּךְ בְּמִשְׁפָּט? (כ"ב, ב-ד).** במקום זאת, האדם יכול רק להתקרב לא-לוה ולדבוק בו על ידי הליכה בדרכיו: **הֲסִפְרֵנָה עֲמֹ וְשָׁלַם בְּהֶם תִּבּוֹאֲתֶךָ טוֹבָה: קִחֵנָה מִפִּי תוֹרָה וְשִׁים אֲמָרֶיךָ בְּלִבְכֶךָ (כ"ב, כא-כב).** לדעתו, האדם יכול לחיות חיים שלמים וטובים יותר - אם ידבק בדרכיו של הא-לוה ויהיה גם הוא לאיש חסד שמפזר את השפע החומרי שניתן לו, יזכה בתמורה לשפע רוחני וקרבת א-להים: **אִם־תָּשׁוּב עַד־שִׂדִי תִבְנֶה תִרְחִיק עוֹלָה מֵאֲהֲלֶךָ: וְשִׂית־עַל־עַפְרָ בָּצָר (=זֶהב) וּבְצִוּר נְחָלִים אֹפִיר: וְהָיָה שִׂדִי בְּצִרֶיךָ וְכֶסֶף תּוֹעֲפוֹת לָךְ (כ"ב, כג-כה).**

לסיכום - אליפז מפריד בין העולם החומרי האנושי, לבין עולם הרוח הא-לוהי, ומבין כי הרוח משפיעה על החומר. מעשי האדם נמדדים בכוונות ובאופן שבו הוא עושה אותם, ועל פי זה חוזר אליו גורלו במעין גלגל אנרגיה של סבה ותוצאה. התיקון הטוב ביותר של האדם הוא בתיקון הרוחני, בטיהור הכוונות שלו והתקרבות למקור השפע הא-להי.

זוית אישית

באיזו מידה אתם מזדהים עם התפיסה של אליפז, שרוב ההתרחשויות הן תוצאה טבעית של מעשי האדם?
חשבו על סיטואציות בהן הרגשתם שהיתה התערבות אלקית בהתרחשויות. מה גרם לתחושה שיש התערבות אלקית ולא תוצאה טבעית?

חלק ב - בלדד - א-להי המשפט

על פי בלדד, הא-ל הרבה יותר מעורב. לפי תפיסתו, כל מה שמתרחש בעולם הוא ביד הא-ל, והוא לא מוכן להשאיר דבר לחוקיות בלתי תלויה. הא-ל פועל ומכוון את ההווה בכל רגע ורגע, ומנהיג את בריותיו בדין - נותן שכר לצדיקים ועונש לרשעים. על כן, מבחינת בלדד, כל דבר שמתרחש קורה ישירות על פי רצון הא-ל, ולא יתכן שהא-ל יעשה דבר שאיננו צודק: האל יעוֹת מְשֻׁפֵּט וְאִם-שְׂדֵי יְעוֹת-צָדֵק?! (ח', ג). (ראו [בפוסט מאת הרב יעקב מדן](#)).

נוסף על כך, בגלל שהא-ל מעורב במציאות ואיננו מנותק ממנה, האדם יכול לפנות אליו ולהשפיע על מעשיו. כך שישנה תקנה לאדם המאמין שטעה וחטא, והיא - להתפלל ולהתחנן למחילה. אין זה אומר שהוא יקבל 'חנינה' מלאה ללא שורת הדין, אלא שתיעשה בחינה מדוקדקת של אופיו ומעשיו, והוא יזכה ל'הקלה בעונש' בהתאם לכך: אִם-אָתָּה תִשְׁחַר אֶל-אֱלֹהִים וְאֶל-שְׂדֵי תִתְחַנֵּן: אִם-יִזְכֶּךָ וְיִשְׂרַ אֶתָּה כִּי-עָתָה יַעֲיֵר עָלֶיךָ וְשָׁלֵם נֹת צָדֵקךָ (ח', ו-ו). כחלק מהטענה שא-לוהים שולט בכל מה שמתרחש בכל רגע ורגע, טוען בלדד כי אין קיום ללא הא-לוה. על כן, האובדן האמיתי מגיע רק לאלה ששוכחים את האל לגמרי, או בוחרים להתעלם ממנו. אנשים כאלה הם כעשב הצומח ללא מים, מנותקים ממקור החיים, וחיייהם יהיו קצרים: הַיְגָאֵה גִמְאָ בְּלֹא בְּצֵה יִשְׁגָּה אָחוּ בְּלִי-מִים: עֲדָנוּ בְּאָבוֹ לֹא יִקְטַף וְלִפְנֵי כָל-חֲצִיר יִיבֵשׁ (ח', יא-יב).

גם שם וגם בסבב השני, מגדיר בלדד את הרשע ככזה שאיננו מכיר בא-ל: כִּן אֲרָחוֹת כָּל-שִׁכְחֵי אֵל וְתִקְוַת חֲנֹף תֹּאבֵד (ח', יג); אֲדָ-אֱלֹהֵי מְשֻׁבְּנוֹת עֲוֹל וְזֶה מְקוֹם לֹא-יִדְעֵ-אֵל (י"ח, כא). בהתייחס למה שאנחנו מכירים משאר התנ"ך, ניתן לחבר בין שתי ההגדרות על ידי המושג 'ראת א-להים'. האדם ירא הא-ל מכיר במוסר עליון אליו הוא מחויב, ועל כן הוא גם פועל בצדק וביושר. לעומת זאת, הרשע הוא איש 'בליעל' הפורק את עול המוסר והצדק, ומתעלם מנוכחותו הבוחנת והשופטת של הא-לוה.

לסיכום - בלדד מאמין כי הא-לוה שולט ומנהל את העולם בפועל, ומקיים אותו בכל רגע ורגע. לכן, כל המתרחש נעשה על פי צדק ומשפט מדויקים. על האדם להתחבר לאלוהו כמקור החיים ולהקפיד להיות זכאי בעיניו.

זוית אישית

באיזו מידה אתם מזדהים עם תפיסתו של בלדד? באיזו מידה אתם חשים את נוכחותו והתערבותו של ה' בכל פרט ובכל רגע בחייכם? כיצד אתם מתייחסים לדברים שקורים במהלך החיים (כגון: הפסד כלכלי; מחלה; הצלחה בעבודה וכדו') - האם אתם מרגישים שאלה התרחשויות טבעיות מקריות או שהכל מתרחש בהתערבות אלוקית, כגמול על מעשיכם?

חלק ג - צופר - שכל עליון

צופר הנעמתי הוא יחסית חריג בקרב הרעים. הוא איננו מתאר כיצד הא-לוה פועל או משפיע על המציאות באופן ישיר, אלא מגדיר אותו דרך חכמתו. על פי צופר, **לאדם אין את היכולת להבין את הא-לוה** ואת חכמתו ודרכיו: הַחֲקֵר אֱלֹהֵי תִמְצֵא אִם עֲדִתְכִלִּית שְׂדֵי תִמְצֵא: גִבְהֵי שָׁמַיִם מִה־תִּפְעַל עֲמֻקָּה מִשְׁאוֹל מִה־תִּדְעַ: אֲרָפָה מֵאֲרִץ מִדָּה וְרַחֲבָה מִגֵּי יָם (י"א, ז-ט). הא-לוה הוא האיזון והחוקיות העמוקה של המציאות עצמה. חכמת הא-לוה, והאופן בו הוא פועל עמוקים ומורכבים כל כך, שהאדם לא יכול להבין את משמעות השפעתו (ראו [בפוסט מאת הרב ד"ר יואל בן-נון](#)).

כתוצאה מכך, האדם גם לא יכול לדעת מהו המעשה הנכון בעיני הא-ל, ולכן לא ניתן 'להעניש' אותו על כוונות שליליות או מעשים לא טובים. (ראו [בפוסט מאת הרב יעקב מדן](#)) אמנם, אם איוב היה מקבל יותר מידע על חכמת המציאות, הוא היה מגלה שהא-לוה כלל איננו מעניש אותו על מעשיו הרעים: וְאוֹלָם מִיִּיתָן אֱלֹהֵי דְבַר וּפְתַח שְׁפָתָיו

עמך: ויגדלך תעלמות חכמה כפי כפלים לתושיה ודע כפי ישיה לך אלוה מעונך (י"א, ה-1). לפי צופר, הא-לוה אמנם רואה ויודע את כל המתרחש, אבל הוא לא מתערב בו באופן פעיל: כפי הוא ידע מתי שוא וירא און ולא יתפונן (י"א, יא).

במקום זאת, לא טיב המעשים והכוונות הוא שמשפיע על גורל האדם, אלא התוצאות השליליות של מעשיו על המציאות: גורל רע יבוא למקום בו יש תקלה רוחנית - רכוש גנוב למשל, או התנהגות יום יומית מושחתת. המעשים הרעים יוצרים כתם או מום בשלמות המציאות, וכתוצאה מכך האיזור הפגוע מושפע לרעה: אסאון בדרך הרחיקהו ואל-תשכן באהליך עולה: כפי תשא פניך ממום והיית מצק ולא תירא (י"א, יד-10). ההצעה של צופר לאיוב היא לנקות ולהסיר מאהלו כל דבר שיש בו פסול, גם אם נעשה בתום לב (ראו גם בפוסט מאת ד"ר יכין אפשטיין ובדברי רבנו בחיי).

צופר מפרט זאת בנאומו השני, כאשר הוא מתאר את גורלו הרע של הרשע כנובע מעצם רעתו ומן החיל שהשיג במרמה, כמו אדם שבלע חומר רעיל: אס-תמתיק בפיו רעה וכחידנה תחת לשונו: יחמל עליה ולא יעזבנה ומנענה בתוך חפו: לחמו במעיו נהפך מרורת פתנים בקרב: חיל בלע וקאנו מבטנו יורשנו אל: ראש-פתנים יינק תהרהו לשון אפעה (כ', יב-טז) (ראו בפוסט מאת הרב יעקב מדן). כפירוט של הנמשל, הוא מתאר כיצד המציאות עצמה מתקוממת כנגד הרשע ומנסה להסיר מעליה את המום שהוא מביא איתו למציאות: יברח מנישק ברזל תחלפהו קשת נחושה: שלף ויצא מגוה וברק ממחרתו יהלך עליו אמים: כל-חשך טמון לצפוניו תאכלהו אש לא-נפת ידע שריד באהלו: יגלו שמים עגו וארץ מתקוממה לו (כ', כד-כז).

ליסיון - צופר מאמין בריחוק של הא-ל מן המציאות ומן האדם. מתוך כך האדם אינו יכול להבין את דרכי הא-ל והא-ל מצדו אינו מעוניין להתערב במעשי האדם. מעשי האדם משפיעים על המציאות, ועלולים לקלקל אותה, כך שהמציאות המקולקלת תחזור ותפגע באדם אשר קלקל אותה.

זוית אישית

לפי צופר, חווית החיים הבסיסית היא ריחוק מהא-ל, מפאת גדולתו, ותחושה של חוסר הבנה של דרכיו. באיזו מידה אתם מזדהים עם תפיסה כזו? תנו דוגמא לסיטואציות בהן חשתם חוסר יכולת להבין את דרכי הא-ל.

נסכם את הבדלי ההשקפות של הרעים בנוגע להשפעת הא-ל על המציאות:

תיקון אפשרי	מקור הגמול	כיצד נמדדים המעשים הרעים	מעשה הא-ל	קשר בין ה' לאדם	
דבקות רוחנית	קארמה, אנרגיה שלילית מתגלגלת	על פי הכוונה	משפיע ברכה	חד צדדי - האל מלמד לאדם את דרכו	אליפז
תפילה	משפט א-להים	על פי המעשה עצמו	שופט	חד צדדי - האדם יכול להתפלל לא-ל	בלדד
הרחקת הרע	שאיפת המציאות לשלמות	על פי התוצאה	איזון. מקיים הכל	אין	צופר

חלק ד - דרכי ההשגחה מבראשית

כיאה לספר מעמיק, שכלול בין ספרי התנ"ך, תפיסות ההשגחה השונות שמוצגות בו על ידי הרעים אינן דעות נפסדות חסרות בסיס, אלא תפיסות עולם מורכבות, שבכולן יש צד אמתי. יתכן שניתן לזהות את כל אחת מהתפיסות הללו בספר בראשית, בתקופות שונות.

בתקופת המבול, למשל, הארץ נשחתה בעקבות מעשי בני האדם, וכתוצאה מכך הגיע מבול שהחריב הכל. רעיון זה מתאים לדברי צופר: ותשחת הארץ לפני הא-להים ותמלא הארץ חמס: וירא א-להים את הארץ והנה נשחתה פי השחית כל בשר את דרכו על הארץ: ויאמר א-להים לנח קח כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ (בראשית ו', יא-יג). הארץ לא חטאה, אבל היא נשחתה כתוצאה ממעשי היושבים עליה, והתמלאה בחמס. בעקבות זאת - היא מושמדת יחד עם כל מה שעליה.

הנהגה זו שלטה לאורך כל התקופה שקדמה למבול, כאשר עוד לא היו ציוויי מוסר ברורים מאת ה', ובכל זאת אנשים נענשו כתוצאה ממעשיהם, בשל הפגיעה המהותית של מעשיהם הרעים בשלמות המציאות. לאחר המבול ניתנו לבני נח ציוויים עקרוניים של התנהגות ראויה (7 מצוות בני נח), והנהגת הא-לוה השתנתה. ועדיין, שיירים של הנהגה זו קיימים גם לאחר מכן, כדוגמת חטאים שגורמים לארץ להקיא את יושביה (ויקרא י"ח), והטומאה שבאה על המשכן והמזבח אפילו בחטאי שגגה.

לאחר המבול, ניתנו דינים ומצוות, והנהגת ה' את בני האדם השתנתה ומתאימה יותר לדבריו של בלדד. א-להים שופט את האדם על מעשיו כאשר הוא עובר על מצוותיו המוסריות. הנהגה זו מתבטאת באופן מיוחד בתקופתו של אברהם, בחורבן סדום: ארדה נא ואראך הפצעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אדעה ... ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע ... חללה לך מעשת פדבר הנה להמית צדיק עם רשע והנה כצדיק פרשע חללה לך השפט כל הארץ לא יעשה משפט (בראשית י"ח, כא-כה). אמנם, בחירת ה' את אברהם נעשתה במידה מסוימת על מנת להעביר אליו את דרך המשפט: כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (שם, יט).

נראה כי בדור שלאחריו, השתנתה השגחת ה' על יצחק, והתמקדה בקשר רוחני ובהשפעת ברכה, כדברי אליפז: והי אחרי מות אברהם ויברך א-להים את יצחק בנו (בראשית כ"ה, יא); ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים ויברכהו ה' (בראשית כ"ו, יב); ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה הרחיב ה' לנו ופרנו בארץ (שם, כב). כתוצאה מכך, ניכרת בסיפורי יצחק ובניו ההתעסקות הרבה בהשגת הברכה והשפע מא-להים.

בעקבות כל זאת, מעניין לראות כי מוצאו של כל אחד מהרעים מרמז על הקשר בין תפיסת עולמו לתקופה בה היא שלטה:

אליפז התימני מגיע מתימן, נכדו של עשו וצאצא ישיר של יצחק.

בלדד השוחי הוא צאצאו של שוח, בנו של אברהם מנישואיו לקטורה.

את **צופר הנעמתי**, שהמפרשים התקשו לזהות את מקורו, ניתן לזהות עם נעמה, אחות תובל קין, שעל פי המדרש נישאה לנח והיא השורדת היחידה מהתקופה שקדמה למבול ואיננה מהזרע הנבחר.

העובדה שניתן לראות כל אחת מההנהגות הללו במציאות, מלמדת כי טעותם של הרעים לא הייתה עקרונית. אכן, יש בסיס לכל אחת מההשקפות של הרעים. אולם המחשבה שניתן לצמצם את הא-לוה להגדרה אחת היא בעייתית, מאחר והנהגת הא-ל את העולם הרבה יותר מורכבת, ובאה לידי ביטוי בצורות שונות על פי ההקשר.

האופנים השונים בהם מנהיג ה' את העולם באים לידי ביטוי בשמותיו השונים. בכמה מקומות מתייחס רש"י לשמותיו השונים של ה' - א-להים, הו"ה, א-דני - כמבטאים הנהגות השונות של ה'. כך למשל בפסוק הראשון בתורה:

רש"י לבראשית א', א:

ברא אלהים - ולא אמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין, היינו דכתיב: "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים".

זוית אישית

השמות בהם אנו מתייחסים לה' משקפים את האופן בו אנחנו רואים אותו וחווים את הקשר אתו. מהו שם ה' שאתם נוהגים להשתמש בו? מה משמעותו בעיניכם?

סיכום:

רעי איוב משקפים שלוש דרכים מרכזיות בהבנת הקשר בין א-להים למציאות ולמעשי בני האדם. **אליפז** מציג אותו כמקור הטוב והשפע, שהשאיר לאדם את ההתנהלות במציאות על הטוב והרע המשולבים בה. מי שרוצה לחיות חיים של שלמות, יתקרב לא-לוה על ידי אמונה ואימוץ דרכי החסד. **בלדד** מציג את הא-לוה כא-להי דין ומשפט, ששולט בכל המתרחש ועל ידי גמולים של שכר ועונש, מכווון את האדם ללכת בדרך מסוימת ולדבוק בה. האדם שמחפש את השלום והטובה, ילך בדרך שמתווה לו הא-ל ויעשה כמצוותיו. **צופר** מבין את הא-ל כמהות המציאות עצמה, הוא כולל הכל ונמצא בכל, וחכמתו עמוקה ורחבה ממה שאדם מסוגל להשיג. כחלק מהשאיפה לשלמות ואיזון במציאות, הוא מנטרל כל מום או פגם שנוצר בה כתוצאה ממעשי האדם. כל שלוש הגישות האלה מתבססות על הנהגה אמיתית של א-להים שניכרת גם מן התורה, אלא שמהתורה ניתן להבין שאף אחת מן הדרכים איננה מוחלטת, אלא שדרכי ההנהגה משתנות על פי ההקשר והזמן, דבר שבא לידי ביטוי בשמותיו השונים של ה'.

להרחבה

[מתן על הפרק - דפי לימוד לפרקים כב-כו](#)